

บันทึกการตอบข้อหารือกรมอนามัย

เรื่อง ผลการบังคับใช้ตามประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง กำหนดปริมาณไข่หนองพยาธิและแบคทีเรียอีโคไล (Escherichia coli) และวิธีการเก็บตัวอย่างและการตรวจหาไข่หนองพยาธิและแบคทีเรียอีโคไล (Escherichia coli) ในน้ำทิ้งและกากตะกอนที่ผ่านระบบกำจัดสิ่งปฏิกูลแล้ว พ.ศ. ๒๕๖๑

บริษัทเอกชนรายหนึ่ง ได้มีหนังสือ เพื่อขอความอนุเคราะห์ตอบข้อหารือการปฏิบัติตาม “ประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง กำหนดปริมาณไข่หนองพยาธิและแบคทีเรียอีโคไล (Escherichia coli) และวิธีการเก็บตัวอย่างและการตรวจหาไข่หนองพยาธิและแบคทีเรียอีโคไล (Escherichia coli) ในน้ำทิ้งและกากตะกอนที่ผ่านระบบกำจัดสิ่งปฏิกูลแล้ว พ.ศ. ๒๕๖๑” โดยมีรายละเอียดดังนี้

เนื่องด้วยบริษัท ฯ มีข้อสงสัยบางประการเกี่ยวกับการเก็บตัวอย่างและการตรวจหาไข่หนองพยาธิและแบคทีเรียอีโคไล อย่างน้อยปีละ ๑ ครั้ง ตามประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง กำหนดปริมาณไข่หนองพยาธิและแบคทีเรียอีโคไล (Escherichia coli) และวิธีการเก็บตัวอย่างและการตรวจหาไข่หนองพยาธิและแบคทีเรียอีโคไล (Escherichia coli) ในน้ำทิ้งและกากตะกอนที่ผ่านระบบกำจัดสิ่งปฏิกูลแล้ว พ.ศ. ๒๕๖๑ ว่าบังคับใช้กับสถานประกอบกิจการทุกพื้นที่และทุกจังหวัดใช่หรือไม่ เนื่องจากพบประกาศเกี่ยวกับการกำจัดสิ่งปฏิกูลบางฉบับ เช่น ประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง การกำหนดประเภท ขนาด ระยะเวลาในการสูบกากตะกอน และวิธีการระบายน้ำทิ้งที่ได้มาตรฐานของระบบกำจัดสิ่งปฏิกูล พ.ศ. ๒๕๖๑ บังคับใช้เฉพาะบางพื้นที่ และประกาศกระทรวงสาธารณสุขฯ ตามข้อหารือนี้บังคับใช้กับโรงงานอุตสาหกรรมที่ตั้งอยู่ในนิคมอุตสาหกรรมหรืออื่น ๆ ที่มีระบบบำบัดน้ำเสียส่วนกลางด้วยหรือไม่ เนื่องด้วยน้ำทิ้งและกากตะกอนที่ผ่านระบบกำจัดสิ่งปฏิกูลที่ออกนอกโรงงานอุตสาหกรรมเหล่านี้จะต้องเข้าสู่ระบบบำบัดน้ำเสียส่วนกลางของนิคมอุตสาหกรรมเพื่อบำบัด ก่อนที่จะปล่อยสู่สิ่งแวดล้อมภายนอก

กรมอนามัยได้วิเคราะห์ข้อกฎหมายและประเด็นข้อหารือประกอบการพิจารณาให้ความเห็นดังนี้

๑. ข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

๑) กฎกระทรวงสุลักษณะการจัดการสิ่งปฏิกูล พ.ศ. ๒๕๖๑

ข้อ ๒ ในกฎกระทรวงนี้

“สิ่งปฏิกูล” หมายความว่า อุจจาระหรือปัสสาวะของคน หรือสิ่งอื่นใดที่ปนเปื้อนอุจจาระหรือปัสสาวะ

“การจัดการสิ่งปฏิกูล” หมายความว่า กระบวนการดำเนินการตั้งแต่ระบบการรองรับการเก็บ การขน และการกำจัดสิ่งปฏิกูล

ข้อ ๑๔ ระบบกำจัดสิ่งปฏิกูลแบ่งเป็นสองระบบ ได้แก่

(๑) ระบบกำจัดสิ่งปฏิกูลแบบติดกับที่

(๒) ระบบกำจัดสิ่งปฏิกูลรวม

ระบบกำจัดสิ่งปฏิกูลตามวรรคหนึ่ง ต้องมีประเภท ขนาด ระยะเวลาในการสูบกากตะกอนและวิธีการระบายน้ำทิ้งที่ได้มาตรฐาน ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่รัฐมนตรีโดยคำแนะนำของคณะกรรมการประกาศกำหนดในราชกิจจานุเบกษา

ข้อ ๑๕ ในการระบายน้ำทิ้งและกากตะกอนที่ผ่านระบบกำจัดสิ่งปฏิกูลแล้ว น้ำทิ้งและกากตะกอนต้องมีปริมาณไข่หนองพยาธิและแบคทีเรียอีโคไล (Escherichia coli) ไม่เกินปริมาณที่รัฐมนตรีโดยคำแนะนำของคณะกรรมการประกาศกำหนดในราชกิจจานุเบกษา

^๑ ส่งพร้อมหนังสือ ที่ สธ ๐๙๔๕.๐๔/ ๑๐๘๖ ลงวันที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔ ซึ่งกรมอนามัยมีถึง

วิธีการเก็บตัวอย่างและการตรวจหาไซ้หนองพยาธิและแบคทีเรียอีโคไล (Escherichia coli) ในน้ำทิ้งและกากตะกอนตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขที่รัฐมนตรีโดยคำแนะนำของคณะกรรมการประกาศกำหนดในราชกิจจานุเบกษา

๒) ประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง กำหนดปริมาณไซ้หนองพยาธิและแบคทีเรียอีโคไล (Escherichia coli) และวิธีการเก็บตัวอย่างและการตรวจหาไซ้หนองพยาธิและแบคทีเรียอีโคไล (Escherichia coli) ในน้ำทิ้งและกากตะกอนที่ผ่านระบบกำจัดสิ่งปฏิกูลแล้ว พ.ศ. ๒๕๖๑

โดยกำหนดปริมาณไซ้หนองพยาธิและแบคทีเรียอีโคไล (Escherichia coli) และวิธีการเก็บตัวอย่างและการตรวจหาไซ้หนองพยาธิและแบคทีเรียอีโคไล (Escherichia coli) ในน้ำทิ้งและกากตะกอนที่ผ่านระบบกำจัดสิ่งปฏิกูล โดยให้ผู้มีหน้าที่จัดการสิ่งปฏิกูลดำเนินการตรวจหาปริมาณไซ้หนองพยาธิในน้ำทิ้งและกากตะกอน และดำเนินการตรวจหาปริมาณแบคทีเรียอีโคไล (Escherichia coli) ในน้ำทิ้งและกากตะกอน ให้เป็นไปตามประกาศนี้

๓) ประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง การกำหนดประเภท ขนาด ระยะเวลาในการสูบกากตะกอน และวิธีการระบายน้ำทิ้งที่ได้มาตรฐานของระบบกำจัดสิ่งปฏิกูล พ.ศ. ๒๕๖๑

โดยกำหนดประเภท ขนาด ระยะเวลาในการสูบกากตะกอน และวิธีการระบายน้ำทิ้งที่ได้มาตรฐานของระบบกำจัดสิ่งปฏิกูล เพื่อให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองระบบกำจัดสิ่งปฏิกูลดำเนินการกำจัดสิ่งปฏิกูลได้อย่างถูกสุขลักษณะและมีประสิทธิภาพ โดยมีผลบังคับใช้ในท้องที่กรุงเทพมหานคร เมืองพัทยา เทศบาลนคร และเทศบาลเมืองเฉพาะในจังหวัดตามแนบท้ายประกาศนี้ รวม ๓๔ จังหวัด

๔) พระราชบัญญัติการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๒๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม

มาตรา ๑๐ ให้ ก.น.อ. มีอำนาจกระทำกิจการภายในขอบแห่งวัตถุประสงค์ตามมาตรา ๖ อำนาจเช่นว่านี้ให้รวมถึง

(๔/๑) การกำกับหรือจัดให้มีระบบป้องกันอุบัติเหตุ ระบบรักษาความปลอดภัย และระบบบำรุงรักษาสิ่งแวดล้อม รวมถึงตลอดถึงการควบคุมและจัดการน้ำเสีย การจัดการขยะมูลฝอย และการจัดการมลภาวะอื่นใดในนิคมอุตสาหกรรม

๕) ประกาศการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทยที่ ๗๖/๒๕๖๐ เรื่อง กำหนดมาตรฐานทั่วไปในการระบายน้ำเสียลงสู่ระบบบำบัดน้ำเสียส่วนกลางในนิคมอุตสาหกรรม

ข้อ ๒ ในประกาศ

“น้ำเสีย” หมายความว่า น้ำที่ผ่านการใช้แล้วทุกชนิดที่เกิดขึ้นจากการประกอบกิจการหรือกิจกรรมอื่นในนิคมอุตสาหกรรม

“ระบบบำบัดน้ำเสียส่วนกลาง” หมายความว่า สิ่งอำนวยความสะดวกในการดำเนินงานของผู้ประกอบกิจการในนิคมอุตสาหกรรมที่ได้จัดให้มีไว้สำหรับบำบัดน้ำเสียจากการประกอบกิจการหรือกิจกรรมอื่นในนิคมอุตสาหกรรม

๒. ความเห็นในประเด็นข้อหารือ

ข้อหารือ : ตามประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง กำหนดปริมาณไซ้หนองพยาธิและแบคทีเรียอีโคไล (Escherichia coli) และวิธีการเก็บตัวอย่างและการตรวจหาไซ้หนองพยาธิและแบคทีเรียอีโคไล (Escherichia coli) ในน้ำทิ้งและกากตะกอนที่ผ่านระบบกำจัดสิ่งปฏิกูลแล้ว พ.ศ. ๒๕๖๑ ว่าบังคับใช้กับสถานประกอบกิจการทุกพื้นที่และทุกจังหวัดใช่หรือไม่ เนื่องจากพบประกาศเกี่ยวกับการกำจัดสิ่งปฏิกูลบางฉบับ เช่น ประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง การกำหนดประเภท ขนาด ระยะเวลาในการสูบกากตะกอน และวิธีการระบายน้ำทิ้งที่ได้มาตรฐานของระบบกำจัดสิ่งปฏิกูล พ.ศ. ๒๕๖๑ บังคับใช้เฉพาะบางพื้นที่ และประกาศกระทรวงสาธารณสุขฯ ตามข้อหารือนี้บังคับใช้กับโรงงานอุตสาหกรรมที่ตั้งอยู่ในนิคมอุตสาหกรรมหรืออื่น ๆ ที่มีระบบบำบัดน้ำเสียส่วนกลางด้วยหรือไม่

ความเห็น : เมื่อได้พิจารณาประเด็นข้อหารือและข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องแล้วมีความเห็นว่า ตามประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง การกำหนดประเภท ขนาด ระยะเวลาในการสูบกากตะกอน และวิธีการระบายน้ำทิ้งที่ได้มาตรฐานของระบบกำจัดสิ่งปฏิกูล พ.ศ. ๒๕๖๑ ข้อ ๑๐ ซึ่งได้กำหนดไว้อย่าง ชัดเจนว่าประกาศฉบับนี้มีผลบังคับใช้ในท้องที่กรุงเทพมหานคร เมืองพัทยา เทศบาลนคร และเทศบาลเมือง เฉพาะในจังหวัดตามแนบท้ายประกาศนี้รวม ๓๔ จังหวัด แต่สำหรับประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง กำหนดปริมาณไซ้หนองพยาธิและแบคทีเรียอีโคไล (Escherichia coli) และวิธีการเก็บตัวอย่างและการตรวจหาไซ้หนองพยาธิและแบคทีเรียอีโคไล (Escherichia coli) ในน้ำทิ้งและกากตะกอนที่ผ่านระบบ กำจัดสิ่งปฏิกูลแล้ว พ.ศ. ๒๕๖๑ ไม่ได้กำหนดพื้นที่ใช้บังคับไว้เป็นการเฉพาะ ซึ่งหมายความว่าให้มีผลบังคับ เป็นการทั่วไปทุกพื้นที่ตามประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง กำหนดปริมาณไซ้หนองพยาธิและแบคทีเรียอีโคไล (Escherichia coli) และวิธีการเก็บตัวอย่างและการตรวจหาไซ้หนองพยาธิและแบคทีเรียอีโคไล (Escherichia coli) ในน้ำทิ้งและกากตะกอนที่ผ่านระบบกำจัดสิ่งปฏิกูลแล้ว พ.ศ. ๒๕๖๑ เนื่องจากประกาศกระทรวงฯ ฉบับ ดังกล่าวนี้ออกตามความในกฎกระทรวงสุลักษณะการจัดการสิ่งปฏิกูล พ.ศ. ๒๕๖๑ ข้อ ๑๕ โดยในข้อ ๗ ของประกาศ กระทรวงฯ ฉบับนี้ กำหนดให้ผู้มีหน้าที่จัดการปฏิกูลดำเนินการตรวจหาปริมาณไซ้หนองพยาธิในน้ำทิ้งและ กากตะกอนและดำเนินการตรวจหาปริมาณแบคทีเรียอีโคไล (Escherichia coli) ในน้ำทิ้งและกากตะกอน ให้เป็นไป ตามประกาศนี้ ซึ่งในกฎกระทรวงฯ ข้อ ๒ “ผู้มีหน้าที่จัดการสิ่งปฏิกูล” หมายความว่า (๑) ราชการส่วนท้องถิ่น ที่มีอำนาจตามมาตรา ๑๘ วรรคหนึ่ง (๒) ราชการส่วนท้องถิ่นที่มีอำนาจดำเนินการร่วมกับหน่วยงานอื่นของรัฐ ตามมาตรา ๑๘ วรรคสอง (๓) ราชการส่วนท้องถิ่นที่มีอำนาจดำเนินการร่วมกับราชการส่วนท้องถิ่นอื่น ตามมาตรา ๑๘ วรรคสอง (๔) ผู้ที่ได้รับมอบหมายจากราชการส่วนท้องถิ่นมีอำนาจตามมาตรา ๑๘ วรรคสาม (๕) ผู้ที่ได้รับใบอนุญาตตามมาตรา ๑๙ ดังนั้น จึงมีผลบังคับกับ “ผู้มีหน้าที่จัดการสิ่งปฏิกูล” ในทุกพื้นที่ต้อง ปฏิบัติให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขที่กฎหมายกำหนดไว้ สำหรับประเด็นหารือว่า ประกาศกระทรวงฯ ฉบับนี้ใช้บังคับกับโรงงานที่อยู่ในการนิคมอุตสาหกรรมหรือไม่ เมื่อได้วิเคราะห์ พระราชบัญญัติการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๒๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม พบว่ากฎหมายว่าด้วย การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย ไม่ได้มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการจัดการสิ่งปฏิกูลไว้ ดังนั้น โรงงานใน การนิคมอุตสาหกรรมต้องปฏิบัติให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการสาธารณสุข หากข้อเท็จจริงในการจัดการ สิ่งปฏิกูลของการนิคมอุตสาหกรรมมีระบบกำจัดสิ่งปฏิกูลและมีการระบายน้ำทิ้งและกากตะกอนที่ผ่านระบบ การกำจัดสิ่งปฏิกูลนั้น ผู้มีหน้าที่จัดการสิ่งปฏิกูลของการนิคมอุตสาหกรรมจะต้องปฏิบัติให้เป็นไปตามประกาศ กระทรวงสาธารณสุข เรื่อง กำหนดปริมาณไซ้หนองพยาธิและแบคทีเรียอีโคไล (Escherichia coli) และวิธีการ เก็บตัวอย่างและการตรวจหาไซ้หนองพยาธิและแบคทีเรียอีโคไล (Escherichia coli) ในน้ำทิ้งและกากตะกอน ที่ผ่านระบบกำจัดสิ่งปฏิกูลแล้วพ.ศ. ๒๕๖๑ ด้วย

กรมอนามัย

ศูนย์บริหารกฎหมายสาธารณสุข

๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔

หมายเหตุ : ท่านสามารถศึกษาแนวทางการตอบข้อหารือในประเด็นอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับกฎหมาย ว่าด้วยการสาธารณสุข ได้ที่เว็บไซต์ศูนย์บริหารกฎหมายสาธารณสุข หรือสแกนได้ที่คิวอาร์โค้ดนี้

